

USTAWA

z dnia 2 grudnia 1958 r.

o Narodowym Banku Polskim.

(Dz. U. z dnia 10 grudnia 1958 r.)

Rozdział I.

Przepisy ogólne.

Art. 1. Narodowy Bank Polski, utworzony dekretem z dnia 15 stycznia 1945 r. (Dz. U. Nr 4, poz. 14), określany w dalszych przepisach ustawy jako "Bank", jest państwowym bankiem emisyjnym oraz centralną instytucją kredytową, rozliczeniową i dewizową.

Art. 2. 1. Bank posiada osobowość prawną i używa pieczęci urzędowej przepisanej dla urzędów centralnych.

2. Bank działa na obszarze Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Siedzibą Banku jest m. st. Warszawa.

3. Bank może otwierać i zamykać oddziały oraz inne placówki operacyjne.

4. Bank nie podlega wpisowi do rejestru przedsiębiorstw państwowych.

5. Statut Banku uchwała Zarząd Banku, a zatwierdza Rada Ministrów na wniosek Ministra Finansów.

Art. 3. 1. Bank nie odpowiada za zobowiązania Państwa, z wyjątkiem przypadków, gdy przyjmie na siebie taką odpowiedzialność z tytułu udzielonej gwarancji (art. 27). 2. Państwo nie odpowiada za zobowiązania Banku.

Art. 4. Bank jest obowiązany przestrzegać tajemnicy co do obrotów i stanu rachunków swoich klientów. Wszelkich informacji w tym zakresie Bank może udzielać tylko posiadaczom rachunków, ich jednostkom zwierzchnim oraz organom państwowym, uprawnionym do tego na podstawie obowiązujących przepisów.

Art. 5. Bank realizuje politykę pieniężną i kredytową Państwa, zgodnie z wytycznymi Ministra Finansów.

Rozdział II.

Organy Banku.

Art. 6. 1. Prezes Banku kieruje działalnością Banku zgodnie z wytycznymi Ministra Finansów i na podstawie uchwał Zarządu Banku oraz reprezentuje Bank na zewnątrz.

2. Zarząd Banku podejmuje uchwały niezbędne dla wykonywania zadań Banku.

3. W skład Zarządu Banku wchodzi: Prezes Banku - jako przewodniczący, wiceprezesi oraz inni członkowie Zarządu, których powołuje i odwołuje Minister Finansów na wniosek Prezesa Banku.

4. Prezesa Banku powołuje i odwołuje Rada Ministrów na wniosek Prezesa Rady Ministrów.

5. Wiceprezesów Banku powołuje i odwołuje Prezes Rady Ministrów na wniosek Ministra Finansów uzgodniony z Prezesem Banku.

Art. 7. Do składania oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych Banku są upoważnieni:

- 1) Prezes Banku - samodzielnie,
- 2) dwie osoby działające łącznie spośród:

- a) pozostałych członków Zarządu Banku,
- b) pełnomocników powołanych przez Prezesa Banku lub przez osobę przez niego do tego upoważnioną, działających w granicach udzielonych im pełnomocnictw.

Art. 8. 1. Organem doradczym Zarządu Banku jest Rada Banku, powołana do zapewnienia ściślejszego powiązania pracy Banku z potrzebami gospodarki narodowej. Do zadań Rady Banku należy rozpatrywanie spraw z zakresu podstawowej działalności banku, z uwzględnieniem interesów poszczególnych dziedzin gospodarki narodowej.

2. W skład Rady Banku wchodzi: 1) Prezes Banku jako przewodniczący, 2) członkowie powołani spośród działaczy gospodarczych, wybitnych znawców różnych dziedzin gospodarki i pracowników nauki.

3. Członków Rady Banku powołuje i odwołuje Prezes Rady Ministrów na wniosek Ministra Finansów uzgodniony z Prezesem Banku.

4. Rada Banku działa na podstawie regulaminu uchwalonego przez Radę i zatwierdzonego na wniosek Prezesa Banku przez Ministra Finansów.

Art. 9. Prezes Banku może powoływać przy oddziałach Banku spośród przedstawicieli instytucji i organizacji gospodarczych komitety doradcze dla rozpatrzenia ważniejszych spraw z zakresu działalności pieniężno-kredytowej oddziałów.

Rozdział III.

Działalność Banku.

Art. 10. 1. Bankowi przysługuje wyłączne prawo emitowania znaków pieniężnych. Znakami pieniężnymi są banknoty i monety opiewające na złote lub grosze.

2. Znaki pieniężne emitowane przez Bank są prawnym środkiem płatniczym na obszarze Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

3. Zobowiązania pieniężne mogą być spłacane bez ograniczenia wysokości każdym rodzajem znaków pieniężnych emitowanych przez Bank.

Art. 11. Wzory i odcinki banknotów, jak również nominalną wartość, wzory, stop, próbę i wagę monet ustala w drodze zarządzenia Minister Finansów na wniosek Prezesa Banku.

Art. 12. 1. Poszczególne rodzaje znaków pieniężnych mogą być wycofane z obiegu. O wycofaniu postanawia Minister Finansów na wniosek Prezesa Banku.

2. W zarządzeniu o wycofaniu poszczególnych znaków pieniężnych ustalony będzie:

- 1) termin, po upływie którego dany rodzaj znaków pieniężnych przestaje być prawnym środkiem płatniczym,
- 2) termin, po upływie którego bank nie jest zobowiązany do wymiany wycofanych znaków.

3. Termin określony w ust. 2 pkt 1 nie może być krótszy niż 6 miesięcy od dnia ogłoszenia zarządzenia Ministra Finansów. Termin określony w ust. 2 pkt 2 nie może być krótszy od 6 miesięcy od dnia, w którym dany rodzaj znaków pieniężnych przestał być prawnym środkiem płatniczym.

Art. 13. 1. Znaki pieniężne, nie odpowiadające wskutek zużycia lub uszkodzenia warunkom ustalonym przez Ministra Finansów, tracą moc prawnego środka płatniczego. Bank wymienia takie znaki pieniężne na zasadach ustalonych przez Ministra Finansów w drodze zarządzenia.

2. Minister Finansów wyda w drodze zarządzenia przepisy o zatrzymywaniu fałszywych znaków pieniężnych.

Art. 14. Bank udziela kredytów bezpośrednio na potrzeby gospodarcze oraz refinansuje instytucje kredytowe.

Art. 15. 1. Kredyt jest udzielany w ramach planów kredytowych sporządzanych przez Bank.

2. Prezes Banku uzgadnia plany kredytowe z Ministrem Finansów, który przedkłada je Radzie Ministrów do zatwierdzenia.

Art. 16. Od udzielonych kredytów Bank pobiera odsetki według zasad ustalonych przez Radę Ministrów.

Art. 17. W związku ze swą działalnością pieniężno-kredytową Bank ma prawo:

- 1) żądać od jednostek gospodarki narodowej przedkładania ustalonych obowiązującymi przepisami planów oraz bilansów i innych sprawozdań finansowych, jak również innych materiałów niezbędnych do wykonywania działalności Banku,
- 2) sprawdzać w jednostkach gospodarki narodowej celowość przeznaczenia i zużycia zgodnie z przeznaczeniem udzielanych kredytów, stan ich zabezpieczenia oraz przestrzeganie zasad dyscypliny finansowej,
- 3) żądać od innych instytucji kredytowych materiałów dotyczących wykonania planu kredytowego i kasowego oraz kontrolować celowość zużycia udzielonych im kredytów refinansowych.

Art. 18. Bank otwiera i prowadzi rachunki bankowe, na których jednostki gospodarki narodowej gromadzą swoje środki pieniężne, zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Art. 19. Bank organizuje, przeprowadza oraz kontroluje, zgodnie z obowiązującymi przepisami, rozliczenia pieniężne jednostek gospodarki narodowej.

Art. 20. Rada Ministrów określa, jakie rodzaje rachunków prowadzonych przez Bank podlegają oprocentowaniu i w jakiej wysokości.

Art. 21. Bank organizuje i reguluje obrót gotówkowy zgodnie z potrzebami gospodarki narodowej, ujętymi w planie kasowym.

Art. 22. 1. Bank opracowuje plan kasowy, w którym określa rozmiary wzrostu lub spadku obiegu pieniężnego.

2. Prezes Banku uzgadnia plan kasowy z Ministrem Finansów, który przedkłada plan Radzie Ministrów do zatwierdzenia.

Art. 23. Bank wykonuje, na podstawie odrębnych przepisów, kasową i rozliczeniową obsługę budżetu Państwa oraz współdziała w kontroli jego wykonania.

Art. 24. Bank, zgodnie z szczególnymi ustawowymi przepisami, ma prawo:

- 1) posiadania wartości dewizowych i dokonywania czynności w zakresie obrotu tymi wartościami,
- 2) udzielania zezwoleń w zakresie obrotu i posiadania wartości dewizowych,
- 3) sprawowania nadzoru nad działalnością innych banków i instytucji w zakresie wykonywania przez nie uprawnień dewizowych.

Art. 25. Bank kontroluje wykonywanie planu obrotów płatniczych z zagranicą i składa Ministrowi Finansów sprawozdania z jego wykonania.

Art. 26. Bank sporządza bilans płatniczy oraz bilans należności i zobowiązań zagranicznych.

Art. 27. 1. Bank ma prawo udzielania i zaciągania kredytów zagranicznych oraz udzielania i przyjmowania gwarancji w obrotach zagranicznych.

2. Na zabezpieczenie zaciągniętych kredytów bądź udzielonych gwarancji (ust. 1) Bank może ustanowić zastaw na poszczególnych składnikach swego majątku.

Art. 28. Bank przyjmuje na przechowanie wartości i dokumenty składane przez władze, urzędy i instytucje państwowe lub przekazane w związku z postępowaniem sądowym, administracyjnym i zabezpieczającym oraz w związku z innymi czynnościami Banku.

Art. 29. Poza czynnościami określonymi w art. 10-28 Bank wykonuje inne czynności określone szczególnymi przepisami prawnymi.

Rozdział IV.

Fundusze i rachunkowość Banku.

Art. 30. Własne środki finansowe Banku składają się z funduszy: statutowego, rezerwowego, amortyzacyjnego oraz specjalnych.

Art. 31. Fundusz statutowy ustala się w wysokości 4.000.000.000 zł. Powiększenie tego funduszu może nastąpić na podstawie uchwały Rady Ministrów.

Art. 32. 1. Fundusz rezerwowy tworzy się z części zysku Banku i jest przeznaczony na pokrycie mogących powstać strat bilansowych Banku.

2. Odpisów z zysku na fundusz rezerwowy dokonuje się aż do osiągnięcia przez ten fundusz wysokości funduszu statutowego. Dalsze odpisy z zysku mogą być zaliczane na fundusz rezerwowy tylko wówczas, gdy fundusz rezerwowy został w całości lub w części zużyty na pokrycie strat.

Art. 33. Fundusz amortyzacyjny tworzy się z amortyzacji środków trwałych Banku, dokonywanej według zasad określonych odrębnymi przepisami z przeznaczeniem na finansowanie nakładów inwestycyjnych oraz kapitalnych remontów.

Art. 34. Bank może tworzyć z części zysku fundusze specjalne, za zgodą Ministra Finansów.

Art. 35. 1. Bilans roczny Banku i sprawozdanie roczne wraz z wnioskiem co do podziału zysku przedkłada Prezes Banku do rozpatrzenia Ministrowi Finansów, który przekazuje je do zatwierdzenia Radzie Ministrów do dnia 30 kwietnia roku następnego po okresie sprawozdawczym.

2. Organizację i technikę księgowości Banku ustalają wewnętrzne przepisy Banku.

Art. 36. 1. Zysk bilansowy Banku podlega podziałowi w sposób następujący:

- 1) 50% zysku przeznacza się na wpłaty do budżetu Państwa,
- 2) pozostałą część zysku przeznacza się na zasilenie funduszy: statutowego, rezerwowego i specjalnych, a jeżeli fundusze te osiągnęły określoną dla nich wysokość - na wpłatę do budżetu Państwa.

2. Przypadającą budżetowi Państwa część zysku Bank wpłaca w wysokościach i terminach uzgodnionych z Ministrem Finansów.

Art. 37. 1. Bank prowadzi swą wewnętrzną gospodarkę finansową na podstawie i w ramach rocznych planów dochodów i kosztów.

2. Podstawowe wskaźniki tych planów określa Minister Finansów na wniosek Prezesa Banku.

Rozdział V.

Szczególne uprawnienia Banku.

Art. 38. 1. W celu zabezpieczenia udzielanych przez Bank kredytów można ustanowić na rzecz Banku zastaw na rzeczach ruchomych kredytobiorcy z pozostawieniem przedmiotu obciążonego zastawem w posiadaniu zastawcy lub osób trzecich.

2. Zastaw utrzymuje się w mocy na przedmiocie nim obciążonym bez względu na zmiany, którym przedmiot ten może ulec w toku przetwarzania, a w przypadku połączenia przedmiotu obciążonego zastawem z innymi przedmiotami zastaw obejmuje również te przedmioty.

3. Umowa o ustanowieniu zastawu powinna być zawarta na piśmie i powinna określać przedmiot zastawu w taki sposób, jaki odpowiada jego właściwościom. Umowa ta powinna być wpisana do rejestru zastawów prowadzonego przez Bank. Datą ustanowienia zastawu jest data wpisu umowy do rejestru.

4. Zaspokojenie należności z przedmiotu zastawu następuje w trybie przewidzianym w obowiązujących przepisach.

5. Tryb i warunki sprzedaży przedmiotów zastawu stanowiących własność przedsiębiorstw państwowych określają odrębne przepisy.

Art. 39. Bank może potrącić ze swego długu wierzytelność, której termin płatności jeszcze nie nadszedł, jeżeli jednostka będąca dłużnikiem została postawiona w stan likwidacji, jak również we wszystkich tych przypadkach, kiedy służy mu prawo ściągnięcia swych wierzytelności przed nadejściem terminu ich płatności.

Art. 40. 1. Księgi Banku, wyciągi z tych ksiąg, podpisane przez Bank i zaopatrzone jego pieczęcią oraz wszelkie w ten sam sposób wystawione na piśmie oświadczenia, zawierające zobowiązanie, zwolnienie z zobowiązań, zrzeczenie się praw lub pokwitowanie odbioru należności, mają moc prawną dokumentów publicznych.

2. Wyciągi z ksiąg Banku oraz inne dokumenty, stwierdzające zobowiązanie na rzecz Banku i zaopatrzone w oświadczenie Banku, że oparte na nich roszczenia są wymagalne, mają moc prawną tytułów wykonawczych bez potrzeby uzyskiwana dla nich sądowych klauzul wykonalności. Egzekucja należności, stwierdzonych tymi dokumentami, odbywa się według wyboru Banku bądź w trybie przepisany w kodeksie postępowania cywilnego, bądź w trybie egzekucji administracyjnej.

3. Bank nie może korzystać z uprawnień określonych w ust. 2 dla dochodzenia roszczeń przeciw jednostkom, których spory z Bankiem należą do właściwości państwowego arbitrażu gospodarczego.

4. Dłużnik może w drodze powództwa żądać umorzenia w całości lub w części egzekucji prowadzonej przez Bank według przepisów kodeksu postępowania cywilnego bądź przepisów o egzekucji administracyjnej, jeżeli egzekwowana wierzytelność nie istnieje lub istnieje w kwocie mniejszej, albo gdy dłużnik zgłasza wzajemne roszczenia, nadające się do potrącenia z wierzytelności egzekwowanej.

5. W trybie zabezpieczenia powództwa sąd może na wniosek powoda zawiesić postępowanie egzekucyjne.

Art. 41. Powództwo przeciwko Bankowi wytacza się wyłącznie przed sąd właściwy w miejscu siedziby Banku (art. 2 ust. 2) bez względu na stosunek, z jakiego wynika roszczenie powoda, z wyjątkiem roszczeń wynikających ze stosunku pracy.

Art. 42. Egzekucja należności pieniężnych przypadających od Banku jest dopuszczalna tylko w celu zrealizowania umownego prawa zastawu (art. 27 ust. 2). W innych przypadkach wierzyciel w celu otrzymania należności pieniężnej składa tytuł wykonawczy sądowy lub arbitrażowy bezpośrednio Bankowi, który obowiązany jest bezzwłocznie należność uiścić.

Art. 43. Bank jest wolny od wszelkich podatków oraz od opłat skarbowych i sądowych.

Rozdział VI.

Przepisy końcowe.

Art. 44. 1. Tracą moc wszelkie przepisy w przedmiotach unormowanych w niniejszej ustawie. W szczególności tracą moc:

- 1) dekret z dnia 15 stycznia 1945 r. o Narodowym Banku Polskim (Dz. U. Nr 4, poz. 14),
- 2) art. 2 w stosunku do Narodowego Banku Polskiego, art. 4 i art. 13 ust. 4 dekretu z dnia 25 października 1948 r. o reformie bankowej (Dz. U. z 1951 r. Nr 36, poz. 279),
- 3) art. 2-4 ustawy z dnia 28 października 1950 r. o zmianie systemu pieniężnego (Dz. U. Nr 50, poz. 459).

2. Przepisy wydane na podstawie art. 3 ustawy wymienionej w ust. 1 pkt 3 zachowują moc do czasu zastąpienia ich przepisami, które będą wydane na podstawie niniejszej ustawy.

Art. 45. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.